

Sygn. akt I ACz 609/14

POSTANOWIENIE

Dnia 24 kwietnia 2014 roku

Sąd Apelacyjny w Krakowie, Wydział I Cywilny, w składzie następującym:

Przewodniczący : SSA Andrzej Struzik

Sędziowie: SA Grzegorz Krężolek

SO (del.) Beata Kurdziel (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w dniu 24 kwietnia 2014 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. B.

przeciwko S. R. i W. R.

o stwierdzenie nieważności umowy

na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 11 grudnia 2013 roku, sygn. I C 1441/13

postanawia:

oddalić zażalenie.

Sygn. akt I ACz 609/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 11 grudnia 2013 roku Sąd Okręgowy w Nowym Sączu oddalił wniosek powoda M. B. o zabezpieczenie powództwa o stwierdzenie nieważności umowy sprzedaży nieruchomości objętej księgą wieczystą KW nr (...), zawartej przez pozwanych S. R. i W. R. poprzez wpis do księgi wieczystej ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd I instancji wskazał, że powód na uzasadnienie żądania pozwu podniósł, iż pozwany S. R. sprzedał przedmiotową nieruchomość, uzyskując akt poświadczenia dziedziczenia po ojcu F. R. wyłącznie na swoją rzecz, z pominięciem powoda (brata). Będąc wpisanym jako właściciel na podstawie dziedziczenia zbył nieruchomość na rzecz W. R.. Dopiero po zbyciu nieruchomości powód doprowadził do uchylenia aktu poświadczenia dziedziczenia, a postanowieniem z dnia 17.09.2013r. Sąd Rejonowy w Nowym Sączu stwierdził, że spadek po F. R. nabył na podstawie testamentu własnoręcznego syn S. R. w całości. W ocenie powoda umowa sprzedaży nieruchomości miała charakter fikcyjny, bowiem zmierzała do udaremnienia zadośćuczynieniu roszczeniu powoda o zachówek, z jakim zamierzał wystąpić w stosunku do brata S. R.. Interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia powód uzasadniał tym, iż wystąpił z powództwem o zachówek, a brat nie posiada majątku, z którego powód mógłby uzyskać zaspokojenie.

W ocenie Sądu I instancji wniosek o zabezpieczenie nie zasługiwał na uwzględnienie, albowiem powód nie uprawdopodobnił swojego roszczenia, ani też nie wykazał interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia. Powód, domagając się stwierdzenia nieważności umowy sprzedaży nieruchomości dokonanej przez pozwanego S. R., wskazywał, że działanie pozwanego miało zaś na celu wyzbycie się majątku, z którego powód mógłby się zaspokoić

po wystąpieniu z roszczeniem o zachówek, nie odwołując się do żadnej z wad czynności prawnych skutkujących nieważnością czynności prawnej. Sąd podkreślił, że w chwili sprzedaży nieruchomości pozwany S. R. wpisany był w księdze wieczystej nieruchomości jako jej właściciel na podstawie aktu poświadczenia dziedziczenia, który następnie został uchylony, lecz i tak okazał się jedynym spadkobiercą poprzedniego właściciela na podstawie testamentu. Twierdzenie, że czynność prawna dłużnika udaremni zaspokojenie wierzyciela powinno skutkować powództwem o uznanie umowy za bezskuteczną wobec dłużnika, nie zaś żądaniem stwierdzenia nieważności umowy. Odnośnie określonej w art. 730¹ §1 k.p.c. przesłanki interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia, Sąd Okręgowy wskazał, że samo wskazanie, iż pozwany uchyla się od obowiązku alimentacyjnego nie jest wystarczające do przyjęcia, iż brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł powód, zaskarżając je w całości i domagając się jego zmiany poprzez uwzględnienie wniosku o zabezpieczenie. Zarzucił, że Sąd błędnie ocenił, iż roszczenie nie zastało uprawdopodobnione. Wskazał, iż nie posiada wiedzy prawniczej, która pozwalałaby na podanie podstawy prawnej żądania, jednakże ten brak nie stanowił przeszkody do zabezpieczenia powództwa, ponieważ na podstawie twierdzeń pozwu i dołączonych do niego dokumentów Sąd powinien był przyjąć, iż powód uprawdopodobnił naruszenie zasad współżycia społecznego przez pozwanego, co stanowi podstawę do stwierdzenia nieważności umowy w oparciu o art. 58 § 2 k.c. Ponadto, Sąd błędnie ustalił, że pozwany S. R. sprzedając nieruchomość był wpisany w księdze wieczystej jako właściciel na podstawie aktu poświadczenia dziedziczenia, a pogląd, że powód winien realizować swój interes prawny przez wniesienie powództwa o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną nie jest trafny (ustalenie nieważności czynności prawnej powinno wyprzedzać inne środki ochrony i zapobiegać wszczynaniu innych postępowań, w których powyższa kwestia byłaby badana jako przesłanka rozstrzygnięcia).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Przesłanki udzielenia zabezpieczenia zostały określone w art. 730¹ k.p.c. Należą do nich uprawdopodobnienie roszczenia oraz posiadanie interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia. Uprawniony musi zatem w pierwszej kolejności uprawdopodobnić istnienie roszczenia (okoliczności faktyczne, na których opiera swe roszczenie winny być prawdopodobne w świetle zaproponowanych dowodów, jak również winno ono znajdować podstawę normatywną) oraz że roszczenie to jemu przysługuje.

W kontekście powyższego, Sąd Apelacyjny podziela stanowisko zaprezentowane w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, zgodnie z którym żądanie powoda nie można uznać za uprawdopodobnione.

Jak wynika z treści pozwu, powód domagał się stwierdzenia nieważności umowy sprzedaży nieruchomości zawartej przez pozwanego S. R. z pozwanym W. R., podnosząc na uzasadnienie żądania, że ww. nieruchomość należy do majątku spadkowego po ojcu jego i pozwanego S. R.. Pozwany uzyskał akt poświadczenia dziedziczenia stwierdzający nabycie przez niego spadku w drodze ustawy, ukrywając przed notariuszem fakt posiadania brata, będącego również spadkobiercą ustawowym. Po uzyskaniu w taki sposób potwierdzenia prawa własności nieruchomości pozwany sprzedał ją, pozbawiając powoda możliwości zaspokojenia jego roszczenia o zachówek. Pozwany nie płaci bowiem alimentów na swoje dziecko, co w ocenie powoda oznacza, że sprzedana nieruchomość była jedynym majątkiem, jaki posiada. Powołał również szereg okoliczności z życia powoda, mających świadczyć o tym, że powód był źle traktowany przez spadkodawcę. Wskazał także, że w jego ocenie zawarta przez pozwanym umowa była fikcyjna, bowiem na nieruchomości nikt nie mieszka i chodzi tylko o utrudnienie dochodzenia roszczenia o zachówek.

W świetle przytoczonych wyżej okoliczności brak możliwości przyjęcia, iż żądanie zostało uprawdopodobnione. Po pierwsze, powód nie uprawdopodobnił, że umowa sprzedaży nieruchomości jest umową pozorną. Żadna z okoliczności przytoczonych w pozwie nie podważa causy umowy zawartej w dniu 16.11.2012r. ani nie wskazuje, że pozwani nie mieli woli zawarcia ww. umowy lub też ich oświadczenia zawarte w akcie notarialnym złożone zostały dla ukrycia innej

czynności prawnej. O pozorności nie może świadczyć okoliczność, iż na nieruchomości będącej przedmiotem umowy nikt nie zamieszkuje oraz wskazywana przez powoda zła sytuacja majątkowa S. R.. Brak również podstaw do przyjęcia, iż zostało uprawdopodobnione żądanie pozwu oparte o art. 58§2 k.c. Zgodnie z ww. przepisem, nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. O sprzeczności czynności prawnej z zasadami współżycia społecznego można mówić, jeśli w wyniku jej dokonania powstanie uprawnienie lub obowiązek, którego wykonanie spowoduje postanie stanu sprzecznego z ww. zasadami współżycia. W piśmie z dnia 27 stycznia 2014r. powód, doprecyzowując żądanie, wskazał, iż umowa sprzedaży jest sprzeczna z zasadami uczciwości, poszanowania prawa, zasad uczciwego obrotu i zasad nakazywania niepodejmowania działań krzywdzących w stosunku do osób słabszych tj. powoda, osoby dotkniętej losowo, pozbawionego przez całe życie pomocy materialnej ze strony ojca, który się nim nie interesował. Podkreślić należy, iż stosunki pomiędzy powodem a jego zmarłym ojcem nie mają żądanego znaczenia dla oceny wiarygodności żądania, z którym powód występuje w niniejszej sprawie. Uprawnienie S. R. do rozporządzenia nieruchomości wynikało bowiem z jego uprawnień właścicielskich, określonych w art. 140 k.c. (podkreślić w tym miejscu należy, iż pomimo uchylenia aktu poświadczenia dziedziczenia, prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w Nowym Sączu z dnia 17.09.2013r., sygn. akt I Ns 944/12, stwierdzone zostało, iż spadek po F. R. nabył w całości na mocy testamentu syn S. R.). Ponadto, powód nie uprawdopodobnił żadnego przysługującego mu roszczenia względem przedmiotowej nieruchomości (roszczenie o zachówek jest bowiem roszczeniem pieniężnym) ani złej sytuacji majątkowej pozwanego S. R. (okoliczność uchylania się od świadczeń alimentacyjnych sama w sobie nie świadczy o braku środków na zaspokojenie tych roszczeń).

Aczkolwiek do oddalenia wniosku o zabezpieczenie wystarczające jest stwierdzenie braku uprawdopodobnienia żądania, podzielić należy także stanowisko Sądu I instancji co do braku wykazania interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia. Brak ujawnienia w księdze wieczystej ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu nie ma wpływu na wykonanie zapadłego w sprawie wyroku ani nie uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania, w którym powód domaga się stwierdzenia nieważności umowy. Dla samego stwierdzenia nieważności umowy sprzedaży z dnia 16.11.2012r. nie jest bowiem istotne, kto jest aktualnym właścicielem nieruchomości. Zauważyć należy dodatkowo, iż jedynym skutkiem wpisu ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu mogłoby być wyłączenie zasady rękopisów wiary publicznej ksiąg wieczystych w stosunku do dalszego nabywcy nieruchomości. Z okoliczności przytoczonych przez powoda nie wynika w żaden sposób, aby W. R. zamierzał sprzedawać przedmiotową nieruchomość.

Wobec powyższego, zażalenie jako bezzasadne podlegało oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.